

**UCHWAŁA NR III/17/18
RADY MIEJSKIEJ W ŻARACH**

z dnia 28 grudnia 2018 r.

**w sprawie uchwalenia „ PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY ŻARY O STATUSIE
MIEJSKIM NA LATA 2019-2021”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r., poz. 994, 1000, 1349 i 1432) i art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r., poz. 998, 1076, 1544 i 416) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się „Program Wspierania Rodziny dla Gminy Żary o statusie miejskim na lata 2019-2021”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Żary.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.

Przewodniczący Rady

Marian Popławski

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr III/17/18
Rady Miejskiej w Żarach
z dnia 28 grudnia 2018 r.

**„PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY ŻARY O STATUSIE MIEJSKIM
NA LATA 2019-2021”**

Rodzina to najważniejsza i podstawowa komórka społeczna, jest pierwszym naturalnym środowiskiem człowieka. Prawidłowe funkcjonowanie rodziny ma wpływ na to, jak kształtują się nasze prawidłowe wartości. Styl, atmosfera życia w rodzinie decydują o tym jak dziecko, a później młody człowiek wykorzystuje zasób zdobytych doświadczeń.

Współczesna rodzina boryka się z wieloma problemami i zagrożona jest licznymi czynnikami patologicznymi, które bardzo często wpływają na dysfunkcję oraz wykluczenie jej w społeczeństwie. Najbardziej zagrażające rodzinie problemy społeczne to: ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, alkoholizm, narkomania, przestępczość, przemoc. Wszystkie te dysfunkcje przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w takich rodzinach. Niewydolność rodziców znacznie wpływa i przyczynia się do zaburzeń zaspakajania podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, co prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej. Niewypełnianie przez rodzinę prawidłowo swoich funkcji prowadzi również do niedostosowania społecznego dzieci. Dlatego, tak ważne jest, aby dziecko wzrastało w rodzinie, w której zapewnione jest bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne, gdzie kształtuje się pozytywną tożsamość, przekazuje system wartości, tradycje, które mają znaczny wpływ na ich aktywność i postępowanie w życiu.

Z uwagi na doniosłą rolę rodziny w wychowaniu przyszłego pokolenia oraz zagrożenie wieloma problemami i patologiami, to właśnie rodzina powinna być szczególnie wspierana w wypełnianiu swoich funkcji poprzez budowanie systemów wsparcia. Organizując wsparcie i pomoc na rzecz rodziny wieloproblemowej należy konsekwentnie realizować podstawową zasadę roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. W przypadku jakiegokolwiek dysfunkcjonalności rodziny, dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy państwa. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami.

Należy również podkreślić, że wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo, to jednocześnie rozwój i wzmocnienie społeczności lokalnej. W rodzinie bowiem dorastają kolejne pokolenia, gdzie kształtuje się „kapitał ludzki”, który w przyszłości będzie tworzył naszą społeczność lokalną.

Dlatego polityka państwa, jak i wszelkie działania organów i instytucji samorządowych oraz organizacji pozarządowych powinny być ukierunkowane na pomoc i wsparcie udzielaną rodzinie.

I. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Program jest odpowiedzią na obowiązek nałożony na gminy ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która to nakazuje samorządowi podejmowanie działań wspierających wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Zgodnie z powyższą ustawą samorząd gminy powinien realizować następujące zadania:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. Finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem i przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;

Podstawa prawna Programu.

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r., poz. 994 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r., poz. 998 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r., poz. 1030 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r., poz. 682 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2018 r., poz. 1457 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r., poz. 1860 z późn. zm).

II. ANALIZA SWOT

W celu opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 - 2021 dokonano analizy SWOT. Szczegóły analizy przedstawiono w poniższej tabeli:

WSPARCIE RODZINY NA TERENIE GMINY ŻARY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
funkcjonowanie w gminie Karty Dużej Rodziny	łatwy dostęp do środków psychoaktywnych
kampanie społeczne poświęcane zagrożeniom i problemom rodzin	wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) i brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów
dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policji, pracowników oświaty	zbyt duże obciążenie pracą pracowników instytucji pomocowych
funkcjonowanie placówek instytucji wspierających rodzinę m.in. ZPPP, MOPS, PCPR, dobrze rozwiniętej sieci szkół, ośrodków wsparcia, świetlic środowiskowych	zbyt niskie wynagrodzenia kadry placówek wspierających rodzinę (MOPS, PCPR, szkoły itp.)
działanie Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz rodzin doznających przemocy w rodzinie	bierna postawa członków rodzin wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie
wsparcie rodziny przez asystenta rodziny oraz zatrudnienie asystentów rodziny w ramach stosunku pracy	niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych
oferta wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i prawnego dla rodzin i osób przeżywających problemy	brak programów reintegracji ze środowiskiem dla osób uzależnionych opuszczających zakłady karne
działalność placówek oświatowych, ośrodków wsparcia dziennego, organizacji pozarządowych	brak świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży
dostępność do pozyskiwania dodatkowych środków finansowych na realizację programów wspierających rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym	brak mediatorów rodzinnych
tworzenie warsztatów umiejętności wychowawczych tj. szkoła dla rodziców,	zbyt długi czas oczekiwania na badania w ZPPP, OZSS w Zielonej Górze

terapia indywidualna oraz grupy socjoterapeutyczne	
wprowadzenie programów dla dzieci i młodzieży w szkołach m.in. profilaktyka jamy ustnej, nauka pływania	przedłużające się procedury podczas postępowań w sądzie
realizacja rządowego programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” finansującego dożywianie dzieci w szkołach i przedszkolach	niewystarczające zabezpieczenie medyczne pielęgniarek w szkołach
bogata oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	zbyt długi czas oczekiwania na mieszkanie socjalne dla rodzin niewydolnych wychowawczo
dostępność usług opiekuńczych świadczonych osobom i rodzinom na terenie całej gminy	zbyt mała liczba asystentów rodzin i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
rozwinięta baza rekreacyjno-sportowa służąca rodzinie (boiska, baseny, kompleksy sportowe, place zabaw)	zbyt duże obciążenie pracowników socjalnych tj. zbyt duża liczba środowisk na 1 pr. socjalnego oraz obciążenie pracowników dodatkowymi zadaniami, co w konsekwencji przyczynia się do obniżenia jakości pracy socjalnej
bogata oferta kulturalna dla dzieci i młodzieży	zbyt mała liczba rodzin zastępczych zawodowych
prowadzenie kampanii na rzecz pozyskiwania rodzin zastępczych	-
bogaty rynek pracy – zróżnicowanie ofert pracy	-
realizacja programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”	-
SZANSE	ZAGROŻENIA
wzrost świadomości dotyczącej wiedzy na temat wypełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez rodziny	niestabilność prawa dotyczącego polityki społecznej, niespójność, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów
wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia	braki kadrowe w instytucjach pomocowych (wydłużenie terminów prowadzonych spraw)
poprawa funkcjonowania rodziny	stygmatyzacja placówek wsparcia dziennego dotyczącego rodzin niewydolnych wychowawczo
poprawa sytuacji bytowej dziecka	wysoka dzietność w rodzinach niewydolnych wychowawczo
większe szanse zatrudnienia	brak systematycznego wsparcia asystenta rodziny dla rodziców – zmniejsza szanse prawidłowego rozwoju dzieci, a zagraża odbieraniem ich i kierowaniem do placówek opiekuńczo wychowawczych, czy rodzin zastępczych
pozyskiwanie środków pozabudżetowych na przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	uzależnienia rodziców od alkoholu i środków psychoaktywnych

rozwój zainteresowań wśród dzieci i młodzieży oraz zwiększenie ich aktywności fizycznej i kulturalnej	znaczny wzrost sięgania przez młodzież i dzieci po dopalacze
efektywniejsza współpraca rodzin niewydolnych wychowawczo z pracownikiem socjalnym, asystentem rodziny	wypalenie zawodowe pracowników socjalnych spowodowane dużym obciążeniem (liczba środowisk) oraz wykonywaniem nowych zadań
zintensyfikowanie współpracy jednostek pomocy społecznej z Sądem, z Zespołem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, z Powiatową Komendą Policji, z placówkami oświaty, ze służbą zdrowia, oraz organizacjami pozarządowymi	stereotypowe myślenie rodzin nt. instytucji, organizacji pozarządowych udzielającej wsparcia i pomocy
zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych	zagrożające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez młodzież i dzieci
zmiana nastawienia rodzin wykluczonych tj. postaw roszczeniowych na współpracę	wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, konsumpcjonizm, narastająca przemoc, rozpad związków (rozwoły, separacje, wyjazd za granicę)
zwiększenie liczby rodzin zastępczych o charakterze zawodowym	występowanie syndromu „dziedziczenia biedy”
zintensyfikowanie pomocy kobietom w ciąży i osobom niepełnosprawnym	przerzucenie odpowiedzialności za wychowanie dzieci na inne podmioty i instytucje

III. DIAGNOZA M. ŻARY

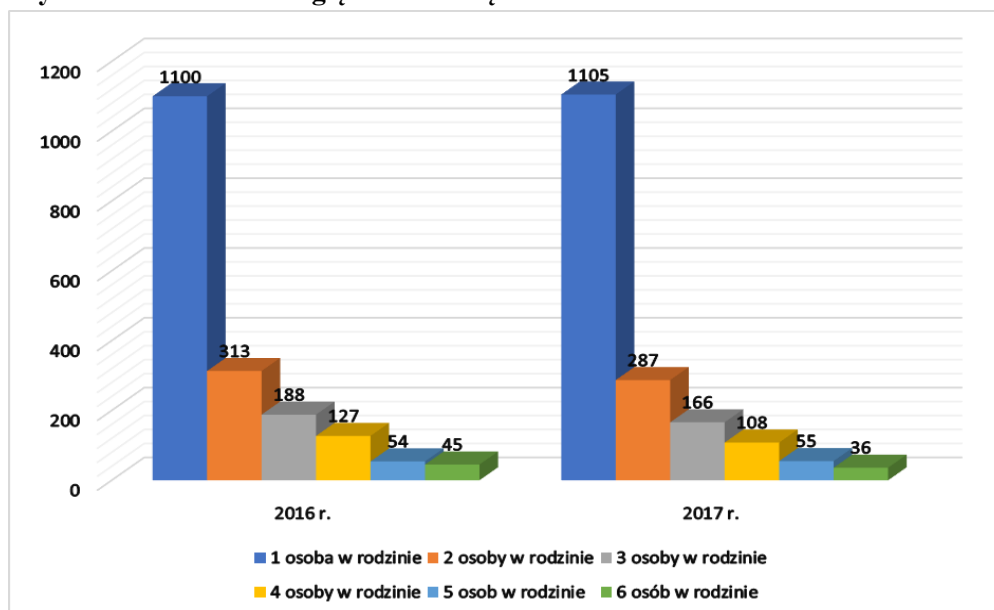
Do przeprowadzenia diagnozy w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych wykorzystano dane w oparciu o:

1. Ocenę zasobów pomocy społecznej za rok 2017 dla gminy Żary o statusie miejskim, która obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy. Dane dotyczą lat 2016-2017;
2. Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2017 r.;
3. Sprawozdania merytorycznego z realizacji zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach za 2017 r.

W prowadzonej analizie wykorzystano wybrane zagadnienia dotyczące sytuacji żarskich rodzin objętych pomocą społeczną, jak również wybranych zagadnień dotyczących sytuacji w zakresie wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej, które przedstawiają poniższe wykresy.

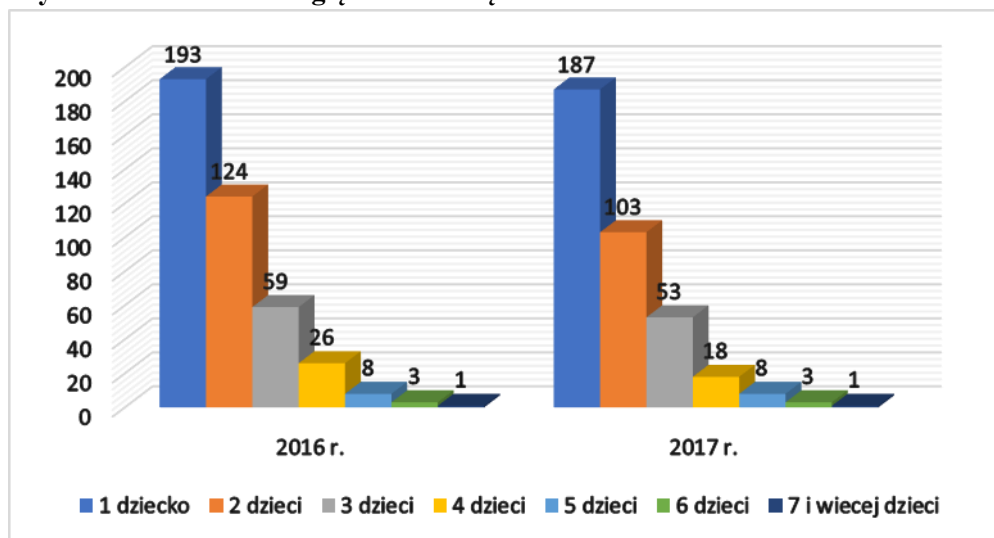
Analiza danych wskazuje, że w roku 2016 pomocą objęto ogółem 1827, natomiast w roku 2017 wsparcia udzielono 1757 rodzinom, zatem liczba rodzin korzystających z pomocy uległa zmniejszeniu.

Wykres 1. Podział ze względu na liczbę osób w rodzinach

W roku 2017 zmalała również liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach: w 2016 r. liczba ta wynosiła 414 rodzin, a w 2017 – 373 rodziny.

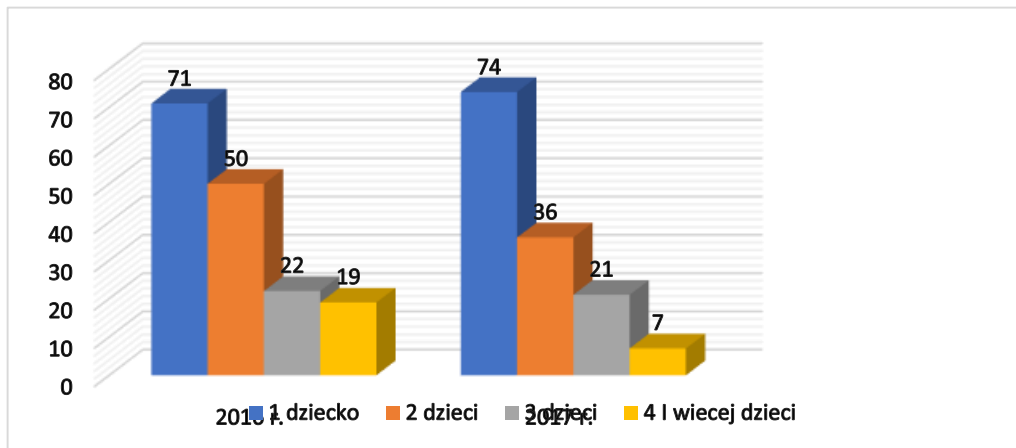
Wykres 2. Podział ze względu na liczbę dzieci w rodzinach

Najliczniejszą grupę stanowią rodziny z jednym dzieckiem, w roku 2016 były to 193 rodziny, a w roku 2017 – 187 rodzin. Przy czym w przedziałach od 1 do 4 tzn. od jednego dziecka do czterech zauważalna jest tendencja spadkowa rodzin korzystających z pomocy, natomiast od pięć do siódemki i więcej dzieci liczba rodzin pozostaje na tym samym poziomie.

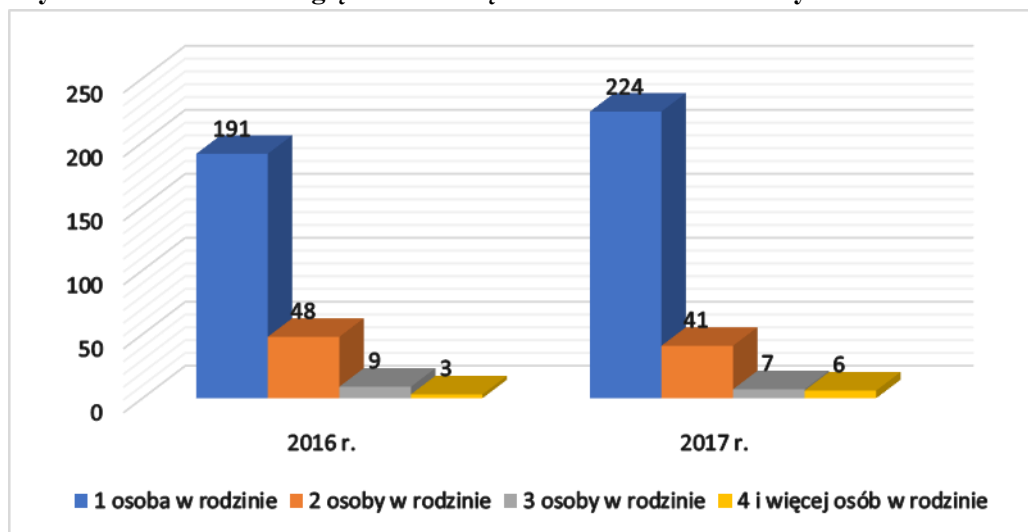
Podobnie wygląda sytuacja rodzin niepełnych, których liczba również uległa zmniejszeniu. W roku 2016 odnotowano 162, a w roku 2017- 138 rodzin niepełnych. Pośród tych rodzin niepełnych najliczniejszą grupę stanowią samotni rodzice z jednym dzieckiem.

Wykres 3. Podział ze względu na liczbę dzieci w rodzinach niepełnych

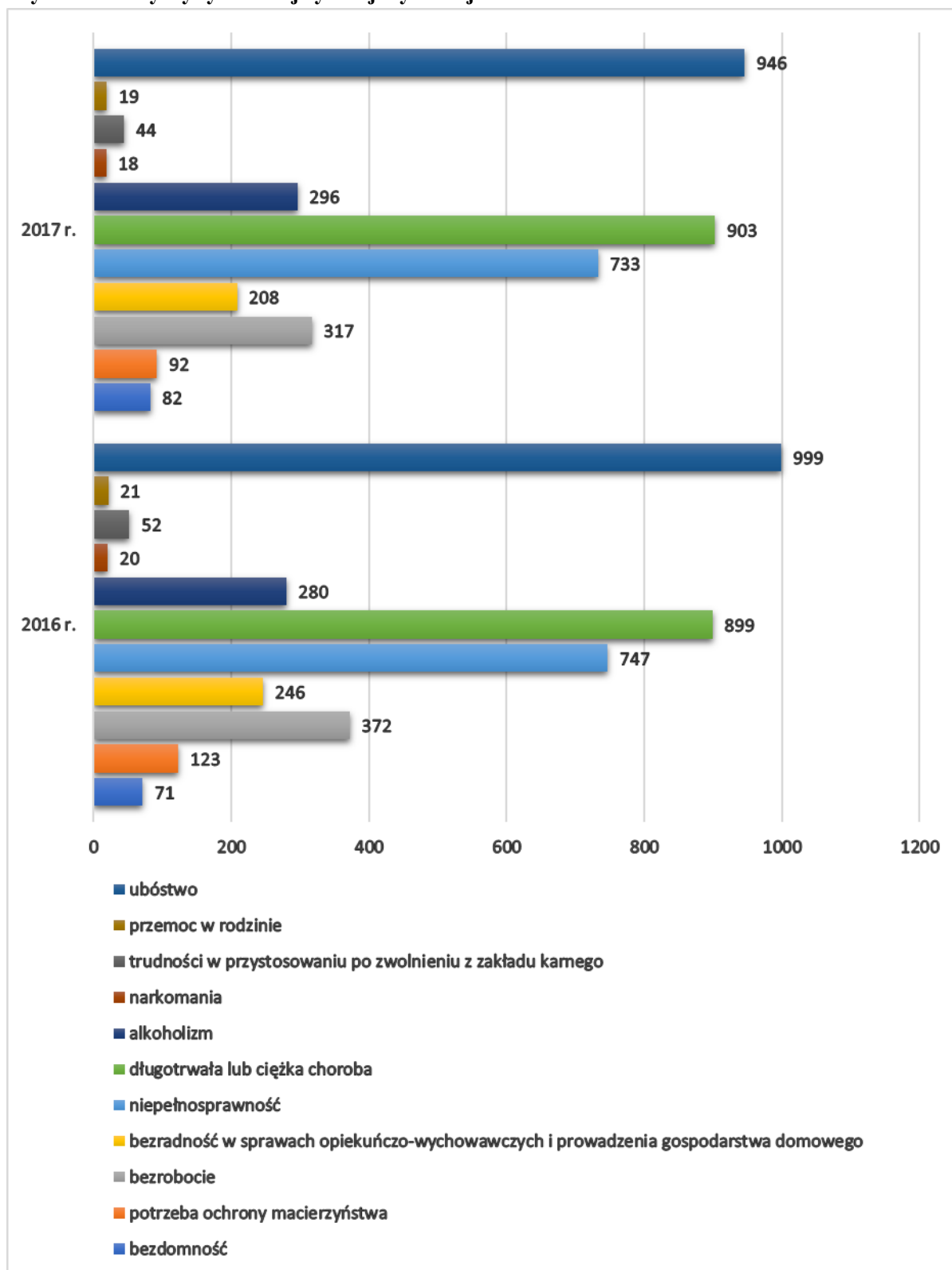
Tendencję zwykłą zaobserwowano natomiast w rodzinach emerytów i rencistów tj. w 2016 r. odnotowano 251 rodzin, natomiast w 2017 r. liczba tych rodzin wzrosła do 278. Największy przedział to osoby samotne, których liczba znacznie wzrosła w 2017 r.

Wykres 4. Podział ze względu na liczbę osób w rodzinach emerytów i rencistów

Jak wskazują z kolei dane dotyczące przyczyny trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin objętych pomocą i wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach w latach 2016-2017, najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc jest ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność i bezrobocie.

Wykres 5. Przyczyny trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin

W roku 2016 liczba rodzin objętych wsparciem z powodu ubóstwa wyniosła 999, długotrwałą lub ciężką chorobą 899, niepełnosprawnością 747 oraz bezrobociem 372. Natomiast w roku 2017 tendencję spadkową można zaobserwować w rodzinach objętych wsparciem z powodu ubóstwa, ich liczba wynosiła 946, niepełnosprawności - 733 oraz bezrobocia - 317. W przypadku rodzin objętych wsparciem z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w 2017 r. liczba tych rodzin nieznacznie wzrosła w porównaniu do liczby z 2016 r. Kolejnym powodem korzystania z pomocy społecznej jest alkoholizm. W roku 2016 pomocą z tego powodu objęto 280 rodzin, a w roku 2017 - 296, co również wskazuje na tendencję wzrostową w porównywanych okresach. Rosnącym problemem w rodzinach jest także bezdomność, która w 2016 r. dotyczyła 71 rodzin, a w 2017 r. już 82 rodzin. Pozostałe przyczyny trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin objętych pomocą i wsparciem MOPS w Żarach, tj. narkomania, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego oraz potrzeba ochrony macierzyństwa, przedstawione na powyższym wykresie, wykazują tendencję spadkową.

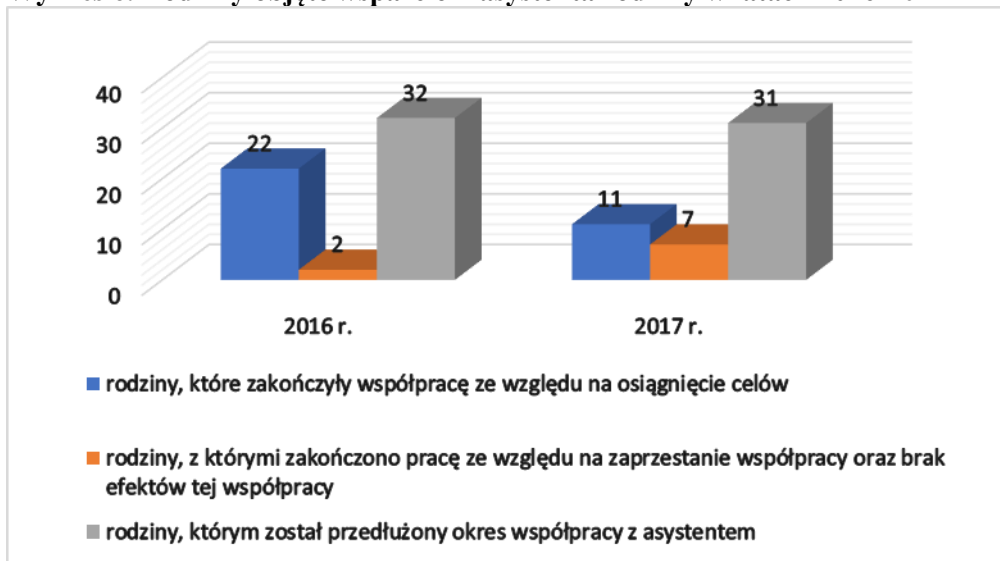
W prowadzonej analizie nie można pominąć formy wsparcia, jaką jest przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Asystent rodziny współpracuje i wspiera rodzinę w zakresie kształtowania i rozwijania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Pomoc ta uwzględnia zarówno potrzeby rodzin, jak i gotowość ich do współdziałania.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w badanym okresie na lata 2016-2017 objęto wsparciem rodziny, których dominującym problemem jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Należy podkreślić, iż przyczyny trudnych sytuacji w tych rodzinach nie są jednostkowe, a wręcz przeciwnie są spotęgowane kilkoma czynnikami, które znacznie przyczyniają się do powstania sytuacji kryzysowych w tych rodzinach. Z uwagi na obciążenie wieloma czynnikami tj. ubóstwo, alkoholizm, przemoc, bezrobocie, narkomania rodziny te dodatkowo wymagają pomocy i wsparcia zespołu specjalistów m.in. pracowników socjalnych, psychologów, terapeutów, pedagogów, prawników.

W ciągu 2016 roku zatrudnionych było 4 asystentów rodzin, w tym 3 asystentów w pełnym wymiarze czasu pracy (2 w ramach umowy o pracę, w tym 1 w ramach konkursu MPiPS i 1 na umowę zlecenie) oraz 1 asystent rodziny na ½ etatu na umowę zlecenie w ramach konkursu MPiPS, którzy obejmowali swoim wsparciem 56 rodzin. Natomiast w roku 2017 zatrudnionych było 3 asystentów rodzin, 2 w pełnym wymiarze czasu na umowę o pracę, w tym 1 w ramach konkursu MPiPS oraz 1 na umowę zlecenia (½ etatu w ramach konkursu MPiPS oraz ½ etatu w ramach projektu EFS), którzy obejmowali swoim wsparciem 49 rodzin.

Indywidualna praca z rodziną pozwala zaobserwować wzrost poziomu motywacji klientów do podjęcia działań, zwiększenia poczucia, że szanowana jest ich godność. Mają możliwość uczestnictwa w procesie pomocowym, współdecydowania i współodpowiedzialności. Rodzina mimo zmian zachowuje swoją tożsamość, odzyskuje częściową kontrolę nad własnym życiem i osiąga samodzielność w pokonywaniu trudności życiowych. Zauważalne stało się w objętych pomocą rodzinach zmniejszenie poczucia osamotnienia i bezsilności, zwiększenie koncentracji na przyszłości.

Wykres 6. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2016-2017

W 2016 r. 10 rodzin spośród wykazanych na powyższym wykresie było zobowiązanych przez Sąd do współpracy z asystentem rodziny. W 2017 r. liczba tych rodzin wzrosła do 14. Jest to wynik rosnących problemów i dysfunkcji w omawianych rodzinach.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”. W/w ustawa wskazuje, że wsparcie we wskazanym zakresie będzie realizowane między innymi przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne realizujące wspieranie rodziny. Nowo wprowadzone przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny, m.in. świadczeń gwarantowanych, do których szczególnie należy zapewnienie dostępności dla kobiet w ciąży oraz ich dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ustawa zakłada m.in., że rodziny uprawnione będą mogły być objęte pomocą asystentów rodziny. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. Rodzina będzie mogła skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej, a także poradnictwa w zakresie przezwyciężenia trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej, zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

W opracowaniu poddano również analizie ponoszone wydatki przez gminę na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej. W roku 2016 ogółem koszt pobytu w rodzinach zastępczych dla 28 dzieci wyniósł 110.666,58 zł. W Powiatowych Domach Dziecka za pobyt 13 dzieci wydatki ogółem wyniosły 134.641,89 zł. Łączna kwota ponoszonych wydatków w 2016 r. za pobyt dzieci w pieczy zastępczej wyniosła 245.308,47 zł.

Natomiast w roku 2017 ogółem koszt pobytu w rodzinach zastępczych dla 33 dzieci wyniósł 117.763,48 zł. W Powiatowych Domach Dziecka za pobyt 15 dzieci wydatki ogółem

wyniosły 222.100,87 zł. Łączna kwota ponoszonych wydatków w 2017 r. za pobyt dzieci w pieczy zastępczej wyniosła 339.864,35 zł.

Z analizy wynika, że w roku 2017 nastąpił znaczny wzrost poniesionych kosztów przez gminę na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej o kwotę 94.555,88 zł. Podsumowując prowadzoną analizę należy szczególnie zaznaczyć, iż wydatki za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych będą stale rosły ze względu na wydłużający się czas pobytu tych dzieci w pieczy zastępczej (co wiąże się ze wzrostem odpłatności gminy za ich pobyt z 10% na 30% i 50%), jak również nowe umieszczenia, często o charakterze interwencyjnym. Z przeprowadzonej analizy można wyciągnąć wniosek, jak ważne są działania wszystkich służb w kierunku pracy z rodzinami tak, aby dzieci mogły wychowywać się i rozwijać w rodzinach biologicznych.

Ważnym elementem reintegracji rodzin niewydolnych wychowawczo jest funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego. Na terenie Gminy Żary o statusie miejskim działają 4 takie placówki:

- Świetlica Środowiskowa „Promyk” prowadzona przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
- Świetlica Środowiskowa „Piątka” prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach,
- Świetlica Środowiskowa „Bajka” prowadzona przez Parafialny Zespół Caritas Parafii pw. NSPJ w Żarach,
- Świetlica Środowiskowa w Żarach-Kunicach prowadzona w latach 2016-2017 przez Stowarzyszenie „Serwus” w Żarach, a od roku 2018 przez Stowarzyszenie „Sigma”.

Wymienione placówki prowadzą działalność głównie o charakterze opiekuńczo-wychowawczym i posiadają po 20 miejsc dla dzieci w wieku od 6 do 15 lat.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie miasta Żary. Do celów programu przyjęto definicję wskazaną w art. 6 pkt 14 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.), określającą rodzinę jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa. Do programu rodzinę będzie stanowić każda grupa osób, która pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, wychowująca dzieci, wykazująca bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W rodzinach tych istnieje duże prawdopodobieństwo niewydolności opiekuńczo-wychowawczych, które z kolei zagrażają odebraniem dzieci lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej lub umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

**V. CELE I ZADANIA PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY
ŻARY O STATUSIE MIEJSKIM NA LATA 2019-2021**

Głównym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest stworzenie efektywnego systemu wspierania rodziny, który umożliwi poprawę sytuacji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich wspieranie w prawidłowym funkcjonowaniu.

Cel 1	Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców
Zadania do realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przydzielenie rodzinom asystenta rodziny oraz prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny; 2. Objęcie rodzin dysfunkcyjnych profesjonalną pomocą w różnych obszarach (uzależnienia, przemoc w rodzinie, niepełnosprawność); 3. Rozwijanie interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywania problemów rodziny; 4. Prowadzenie programów dotyczących aktywizacji społecznej dla rodziców; 5. Prowadzenie programów integracyjnych z udziałem dzieci i rodziców; 6. Udzielanie rodzicom pomocy finansowej i rzeczowej; 7. Udział pracowników socjalnych i asystentów rodzin w szkoleniach dotyczących pracy z rodziną;
Zakładane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz poprawa ich zdolności wychowawczych; 2. Zmiana postaw i zachowań w rodzinach zagrożonych negatywnymi zachowaniami społecznymi; 3. Wzrost świadomości i umiejętności radzenia sobie z negatywnymi zjawiskami społecznymi tj. uzależnienia, przemoc; 4. Upowszechnianie funkcji i roli asystentów rodzin w rodzinach niewydolnych wychowawczo; 5. Współpraca podmiotów i instytucji zajmujących się pomocą rodzinie.
Wskaźniki realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny; 2. Liczba rodzin objętych pomocą w różnych obszarach (uzależnienia, przemoc, niepełnosprawność); 3. Liczba szkoleń i osób w nich uczestniczących; 4. Liczba podejmowanych interwencji kryzysowych; 5. Ilość i rodzaj programów aktywizacyjnych i integracyjnych; 6. Ilość osób objętych programami; 7. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną.
Realizatorzy	Wydział Spraw Społecznych, Wydział Oświaty, Kultury I Kultury

	Fizycznej; MOPS; Zespół PPP, PCPR; ZI; MKRPA; POLICJA; organizacje pozarządowe.
--	---

Cel 2	Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu
Zadania do realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie i wspieranie organizacji zajęć pozalekcyjnych; 2. Promowanie wsparcia rodzin poprzez np. Szkoły Rodzin, warsztaty rodzicielskie; 3. Wdrażanie procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych; 4. Realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych, m.in. współfinansowanie wypoczynku; 5. Wspieranie rodziny w formie poradnictwa; 6. Działania na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej członków rodzin; 7. Propagowanie i wspieranie zdrowego stylu życia; 8. Promowanie funkcji rodziny wspierającej oraz ustanawianie rodzin wspierających.
Zakładane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost świadomości w związku z pełnieniem ról rodzicielskich oraz w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny; 2. Podniesienie możliwości prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży w rodzinach; 3. Przyjmowanie pozytywnych postaw społecznych i obywatelskich przez dzieci i młodzież; 4. Rozpowszechnienie wiedzy dotyczącej rodzin wspierających; 5. Wzmocnienie postaw rodzicielskich poprzez pomoc rodzin wspierających; 6. Zwiększenie mobilności opiekunów w podejmowaniu pracy zarobkowej, leczenia, terapii, udziału w warsztatach, szkole rodzin; 7. Podniesienie możliwości rozwojowych dzieci i młodzieży.
Wskaźniki realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ewaluacja podjętych działań; 2. Liczba rodzin, które nabyły umiejętności prawidłowego funkcjonowania; 3. Ilość godzin dokonanego nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego; 4. Ilość i rodzaj programów profilaktycznych i terapeutycznych; 5. Liczba zawartych umów z rodzinami wspierającymi; 6. Liczba rodzin objętych wsparciem rodziny wspierającej; 7. Liczba i ilość form zajęć pozalekcyjnych.
Realizatorzy	Wydział Spraw Społecznych, Wydział Oświaty, Kultury i Kultury Fizycznej; MOPS; Zespół PPP, PCPR; ZI; MKRPA; POLICJA; organizacje pozarządowe.

Cel 3	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży
Zadania do realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielanie pomocy w formie stypendiów, zasiłków szkolnych, wyprawki szkolnej, specjalnych rządowych programów pomocy dzieciom i uczniom; 2. Prowadzenie świetlic dla dzieci i młodzieży; 3. Organizowanie zajęć pozalekcyjnych; 4. Realizowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży; 5. Realizowanie integracyjnych form nauczania, opieki i rehabilitacji dzieci i młodzieży; 6. Wsparcie dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych poprzez poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne.
Zakładane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa relacji i więzi w grupach rówieśniczych; 2. Poprawa wyników w nauce dzieci i młodzieży; 3. Przyjmowanie pozytywnych postaw społecznych i obywatelskich przez dzieci i młodzież; 4. Zwiększenie oferty bezpłatnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży; 5. Podniesienie bezpieczeństwa bytowego dzieci i młodzieży; 6. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieciom niepełnosprawnym.
Wskaźniki realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba dzieci korzystających ze stypendiów, zasiłków szkolnych, wyprawek i specjalnych rządowych programów pomocy; 2. Liczba placówek wsparcia dziennego; 3. Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do placówek wsparcia dziennego; 4. Liczba programów profilaktycznych i edukacyjnych; 5. Liczba klas integracyjnych, grup integracyjnych w przedszkolach i żłobkach; 6. Liczba dzieci niepełnosprawnych w grupach integracyjnych; 7. Liczba konsultacji pedagogicznych i psychologicznych w szkołach;
Realizatorzy	Wydział Spraw Społecznych, Wydział Oświaty, Kultury I Kultury Fizycznej; MOPS; Zespół PPP, PCPR; ZI; MKRPA; POLICJA; organizacje pozarządowe.

Cel 4	Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących
Zadania do realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli instytucji kontaktujących się z rodziną; 2. Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie do podjęcia terapii i monitorowanie terapii;

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Współpraca z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności ze szkołami, policją, placówkami służby zdrowia, sądami, PCPR, w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym; 4. Prowadzenie szkoleń, seminariów, konferencji, forów wymiany doświadczeń odnośnie metod pracy oraz zakresu działania instytucji zajmujących się rodziną; 5. Wspieranie i propagowanie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej sprzyjających rozwijaniu postaw charytatywnych w stosunku do osób wymagających pomocy i wsparcia; 6. Praca socjalna polegająca na wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez rodzina zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji w społeczeństwie; 7. Dążenie do reintegracji rodzin, w których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej; 8. Prowadzenie działalności edukacyjno-kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, mającej na celu organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży.
Zakładane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systemowy sposób rozwiązywania problemów rodziny; 2. Ukierunkowana pomoc na rzeczywiste problemy i potrzeby rodziny; 3. Rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży; 4. Zacieśnienie współpracy z podmiotami podejmującymi różnorodne działania na rzecz rodzin z dziećmi; 5. Rozwój wolontariatu; 6. Podniesienie profesjonalizmu osób niosących pomoc rodzinie.
Wskaźniki realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ilość oraz liczba uczestników szkoleń, seminariów, konferencji, forów wymiany doświadczeń; 2. Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych; 3. Liczba osób objętych monitoringiem i wsparciem; 4. Liczba wolontariuszy; 5. Ilość proponowanych alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
Realizatorzy	Wydział Spraw Społecznych; Wydział Oświaty, Kultury I Kultury Fizycznej; MOPS; zespół PPP, PCPR; ZI; MKRPA; POLICJA; organizacje pozarządowe.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki na realizację niezbędnych działań w ramach Programu Wspierania Rodzin mogą pochodzić z:

- 1) budżetu miasta,
- 2) budżetu samorządu powiatu żarskiego oraz samorządu województwa lubuskiego,
- 3) budżetu państwa, państwowych funduszy celowych,
- 4) funduszy unijnych oraz innych zagranicznych mechanizmów funkcjonowania,
- 5) budżetów organizacji pozarządowych,
- 6) innych źródeł (np. darowizny).

Po przyjęciu przez Radę Miejską Programu Wspierania Rodziny, instytucje i organizacje będą mogły starać się o dofinansowanie projektów na nim opartych ze źródeł zewnętrznych.

VII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem „Programu wspierania rodziny dla gminy Żary o statusie miejskim na lata 2019-2021” jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach – organizator pracy z rodziną. Monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez sporządzane corocznie sprawozdanie z wykonywania zadań przez wszystkie instytucje działające w systemie profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną w danym roku oraz analizę potrzeb w zakresie wspierania rodziny. Informacje te przedkładane będą corocznie Radzie Miejskiej.